

สถานการณ์อุทกภัย จังหวัดพิษณุโลก บางระกำโมเดล : การแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรม

สภาพทั่วไปของจังหวัดพิษณุโลก (ข้อมูลพื้นฐาน)

จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ประมาณ 10,815,855 ตารางกิโลเมตร หรือ 6.75 ล้านไร่ เป็นร้อยละ 2.1 ของพื้นที่ของทั้งประเทศ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอเนินป่าด อำเภอพิชัย และ อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอสามง่าม อำเภอลำลูกกา และกิ่งอำเภอสามโก้ จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอหล่มสัก อำเภอเขาค้อ อำเภอวังโป่ง จ.เพชรบูรณ์ และ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอศรีสำโรง อำเภอกงไกรลาศ และ อำเภอศรีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดเลย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประชากร

จังหวัดพิษณุโลกมีจำนวนประชากร ณ ธันวาคม พ.ศ. 2553 ประชากรทั้งหมด 849,629 คน เป็นชาย 417,293 คน เป็นหญิง 432,399 คน

ลักษณะภูมิประเทศ

เขตภูเขาสูง ได้แก่พื้นที่ทางด้านตะวันออกของจังหวัด มีลักษณะเป็นเทือกเขาสูง แนวกันเขตแดน ไทย - ลาว เป็นรอยต่อของจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ และเลย

เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ได้แก่ พื้นที่ในบริเวณด้านทิศเหนือและด้านทิศตะวันออก มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำน่าน แม่น้ำแควน้อย แม่น้ำเข็กหรือแม่น้ำวัง

การปกครอง

แบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการ ส่วนภูมิภาค เป็น 9 อำเภอ 93 ตำบล 1,048 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 284,518 หลังคาเรือน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มีพื้นที่ป่าจำนวน 2,462,590 ไร่ คิดเป็น 36.43 % ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด ลักษณะส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ ผสมป่าดิบแล้ง มีอุทยานแห่งชาติทั้งหมด 5 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า น้ำตกชาติตระการ ภูสอยดาว แก่งเจ็ดแคว เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าภูเมี่ยง-ภูทอง ภูซัด เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 3 แห่ง คือ ถ้ำผาทำพล (อ.เนินมะปราง) เขาน้อย-เขาประดู่ (อ.วัดวัดโบสถ์) หนองน้ำขาว (อ.บางระกำ) สภาพป่าในปัจจุบันมีการปลูกไม้สัก-ประดู่-ยาง ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส ในที่ดินของเอกชนเป็นจำนวนมาก ได้ตัดไปใช้สอยและจำหน่ายเป็นจำนวนมาก แต่ก็ได้ส่งเสริมให้มีการปลูกทดแทน โดยได้รับการแจกจ่ายกล้าไม้จากรัฐ สภาพป่าไม้ในท้องที่จึงค่อนข้างสมบูรณ์

ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ แม่น้ำน่าน แม่น้ำยม แม่น้ำเข็ก และแม่น้ำแควน้อย ซึ่งเป็นแหล่งแม่น้ำที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการเกษตรและการประมงของจังหวัด

การคมนาคมและขนส่ง

จังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมภาคเหนือตอนล่าง โดยมีเส้นทางติดต่อกับจังหวัดต่างๆ ได้อย่างสะดวก 4 เส้นทาง ทั้งทาง ทางรถไฟ รถยนต์ ทางอากาศ และทางน้ำ

สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดที่ทำการเกษตรโดยเฉพาะพืชไร่ จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปรากฏว่าในปี 2553 มีมูลค่ารวมผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) 62,293 ล้านบาท และมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ย/หัว (Per Capita GPP) 73,590 บาท รายได้เฉลี่ย/หัว อยู่ในลำดับ 4 ของภาค และอยู่ในลำดับที่ 39 ของประเทศ มีจำนวนสถานประกอบการอุตสาหกรรมในจังหวัดทั้งสิ้น 632 แห่ง มีจำนวนเงินทุนทั้งหมด 9,249,862,281 บาท

ทางด้านเกษตร

จังหวัดพิษณุโลกมีลักษณะทางกายภาพที่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตร โดยเฉพาะพืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง และถั่วเหลือง ส่วนการทำนา มีทั้งนาปีและนาปรัง โดยจะทำในลักษณะนาดำ นานาหว่าน นาหว่านตาม ข้าวไร่ มีเนื้อที่ปลูกข้าว ใช้สำหรับปลูกข้าวเจ้า 2,766,930 ไร่ ผลผลิตที่ได้จากการเก็บเกี่ยว 2,115,959 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 765 กิโลกรัมต่อไร่ พืชไร่ที่นิยมปลูกกันมาก เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน ถั่วเหลือง ถั่วเขียวผิวมัน ถั่วลิสง ฯลฯ ส่วนไม้ผลและไม้ยืนต้นที่นิยมปลูก เช่น มะม่วง ลำไย มะขามหวาน กัลยน้ำว่า สับปะรด ฯลฯ สำหรับพืชผักที่นิยมปลูกกันมาก ได้แก่ มันเทศ พริกชี้หู กระเทียม ข้าวโพดรับประทานเป็นต้น จำนวนครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด 13,705 ครัวเรือน ปริมาณสัตว์น้ำจืดที่จับได้ 3,809,849 กิโลกรัม

ในช่วงเดือนสิงหาคม 2554 จากอิทธิพลของพายุโซนร้อนนกกเตน ที่เคลื่อนสู่ภาคเหนือของประเทศไทย ทำให้มีฝนตกชุกและมีฝนตกหนักถึงหนักมากหลายพื้นที่ในภาคเหนือตอนบนและภาคเหนือตอนล่างหลายจังหวัด โดยเฉพาะในช่วงวันที่ 22 - 23 สิงหาคม 2554 ช่วงมรสุมที่พัดผ่านภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีกำลังอ่อนลง ประกอบกับมีมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดคลุมทะเลอันดามันและประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยมีฝนฟ้าคะนองกระจายกับมีฝนตกหนักบางแห่งโดยเฉพาะบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจังหวัดพิษณุโลกได้รับผลกระทบจากการไหลของน้ำป่า 3 เส้นทาง คือ น้ำที่มาจากจังหวัดเพชรบูรณ์ น้ำที่มาจากแม่น้ำน่าน และน้ำที่มาจากแม่น้ำยม

จากสภาวะฝนตกหนักดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเสียหายของพืชผลการเกษตรเป็นจำนวนมาก โดยจังหวัดพิษณุโลกมีอำเภอที่ได้รับความเสียหาย ได้แก่ อำเภอเมืองพิษณุโลก อำเภอพรหมพิราม และอำเภอบางระกำ ซึ่งเป็นอำเภอที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอบางระกำจะถูกน้ำท่วมขังเกือบทั้งปี

สำหรับความเสียหายที่เกิดจากสถานการณ์อุทกภัย ปี 2554 ณ ปัจจุบัน จังหวัดพิษณุโลกได้รับผลกระทบจากความเสียหายทั้ง 9 อำเภอ 80 ตำบล 652 หมู่บ้าน โดยมีครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจำนวน 33,722 ครัวเรือน พื้นที่การเกษตรเสียหาย 321,001 ไร่

ความเสียหาย

สำหรับการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นขณะนี้ (25 สิงหาคม 2554) จังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจำนวน 411,560 บาท พืชและการเกษตรอื่นๆ 3,367,353 บาท ปศุสัตว์ 14,320 บาท ประมง 1,666,385 บาท ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 126,398,869 บาท และด้านการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอีก 313,185 บาท รวมใช้งบประมาณในการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นเป็นเงินจำนวน 132,171,612 บาท และนอกจากนี้ยังให้ความช่วยเหลือประชาชนเป็นเครื่องอุปโภคบริโภคอีกให้กับประชาชนที่ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือ

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการเกิดอุทกภัยมีผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตรและประชาชนเป็นจำนวนมาก สำหรับการแก้ไขอย่างเป็นระบบทั้งในระยะเร่งด่วนและในระยะยาว จะดำเนินการด้วยการปรับปรุงระบบผันน้ำ ยม - น่าน เพื่อบริหารจัดการน้ำให้น้ำไหลได้สะดวก และบริหารจัดการผันน้ำอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้ระบบ Water Way ซึ่งมีแนวคิดที่ว่าบนถนนมีเส้นทางด่วนเพื่อให้รถเคลื่อนตัวได้สะดวกเรียกว่า Motor Way ในขณะที่เดียวกันน้ำก็จำเป็นจะต้องมีระบบผันน้ำให้ไหลลงสู่อ่าวไทยอย่างรวดเร็วก็จะเป็นจะต้องมี Water Way เช่นเดียวกัน ซึ่งจะต้องดำเนินงานอย่างเร่งด่วน

1) จะต้องดำเนินการปรับปรุงและสร้างเส้นทางเดินของน้ำโดยผันน้ำจากแม่น้ำยมสู่แม่น้ำน่านบริเวณคลองหกบาท อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ลงแม่น้ำน่าน ณ อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ มีโครงการที่จะต้องดำเนินการ คือ ก่อสร้างประตูระบายน้ำคลองผันน้ำสวรรคโลก-พิชัย พร้อมอาคารประกอบ งบประมาณเป็นเงินจำนวน 150.00 ล้านบาท

2) จะต้องผันน้ำจากแม่น้ำยมในเขตอำเภอบางระกำลงสู่แม่น้ำน่านด้วยการขุดลอกคลองระบายน้ำ DR 2.8 และ DR 15.8 พร้อมปรับปรุงอาคาร 30.00 ล้านบาท และปรับปรุงประตูระบายน้ำบางแก้วงบประมาณ 150.00 ล้านบาท

3) ดำเนินการก่อสร้างแก้มลิง บึงตะเคร็งเพื่อเป็นแหล่งกักเก็บน้ำและใช้ประโยชน์ทั้งในฤดูฝน และในฤดูแล้งบนพื้นที่สาธารณประโยชน์ 1,300 ไร่ งบประมาณ 200.00 ล้านบาท ซึ่งจะทำให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์ถึง 6,000,000 ลูกบาศก์เมตร และใช้งบประมาณเป็นเงินรวม 530 ล้านบาท

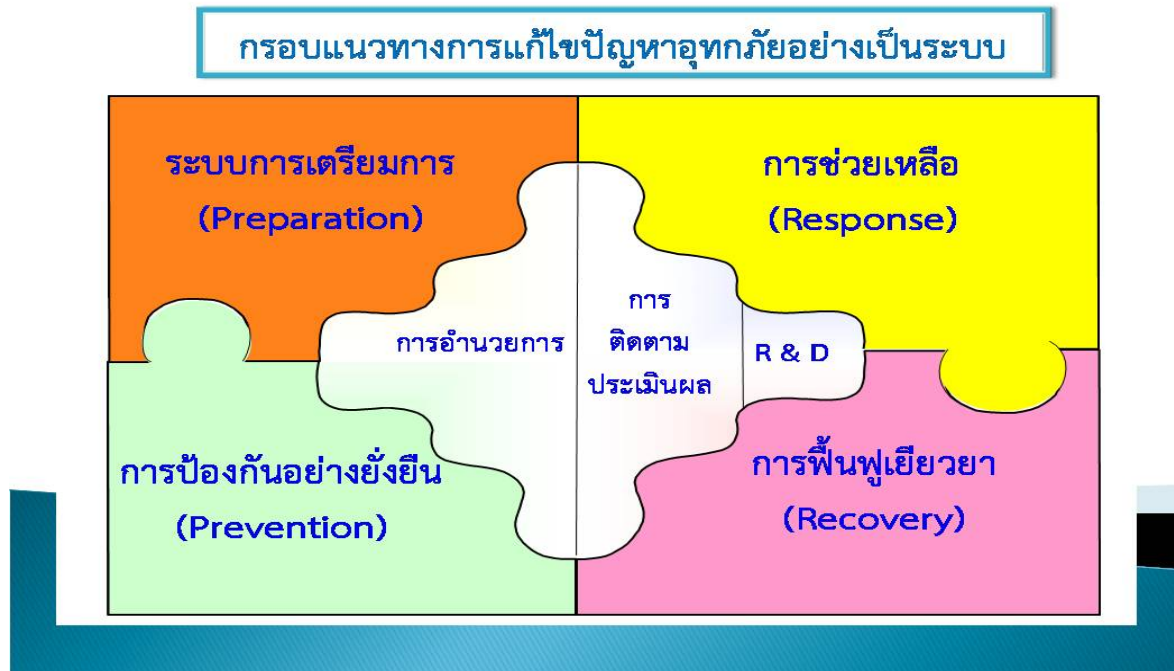
4) ปรับปรุงแหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็กอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งจังหวัด เช่น แก้มลิงบึงชี้แร้ง บึงกุ้งกรัก บึงระมาณ บึงธรรมโรจ และบึงที่สำคัญในแต่ละอำเภอ เพื่อจัดทำเป็นแก้มลิงรองรับน้ำไว้ใช้ประโยชน์ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง จากแนวคิดดังกล่าว ดังปรากฏตามภาพข้างล่าง

แนวทางแก้ไขปัญหา **โครงการปรับปรุงระบบผันน้ำ ยม-น่าน (ระยะเร่งด่วน ปี 2555)**

ที่	โครงการ	ราคา ล้านบาท
1	จ.อุตรดิตถ์ ปตร.คลองผันน้ำสวรรคโลก-พิชัย พร้อมอาคารประกอบ	150.00
2	จ.พิษณุโลก ขุดลอกคลองระบายน้ำ DR2.8 และ DR 15.8 พร้อมปรับปรุงอาคาร	30.00
3	ปรับปรุง ปตร.บางแก้ว	150.00
4	โครงข่ายแก้มลิงบางระกำ	650.00
รวมทั้งสิ้น		980.00

สำหรับการดำเนินการแก้ไขปัญหาของจังหวัดพิษณุโลก ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาทั้งระยะเร่งด่วน และระยะยาวพร้อมทั้งวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัย ดังต่อไปนี้

1) การอำนวยความสะดวก

ดำเนินการประสานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันดำเนินการอำนวยความสะดวก ประสานงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานจังหวัด สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด สำนักงานท้องถิ่นจังหวัด สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เช่น ธกส. การไฟฟ้า การประปา และทีมงานด้านประชาสัมพันธ์เป็นเจ้าหน้าที่ประสานการอำนวยความสะดวกภายใต้การกำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด

2) การเตรียมความพร้อมและการรองรับสถานการณ์ (Preparation)

ในการเตรียมความพร้อมจะต้องดำเนินการจัดเตรียมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ เช่น ข้อมูลปริมาณน้ำ พื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก และพื้นที่น้ำท่วมขังหมู่บ้าน ตำบลที่ได้รับผลกระทบ พร้อมทั้งข้อมูลจำนวนครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบมาเป็นฐานข้อมูลเพื่อการวางแผน และเมื่อเกิดเหตุการณ์ก็จะใช้เป็นแนวทางในการประสานทุกภาคส่วนเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่อไป

3) การดำเนินการช่วยเหลือ (Response)

- จัดหาเครื่องอุปโภค และบริโภค เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเบื้องต้นและดำเนินการช่วยเหลือในระยะกลางและระยะยาวต่อไป

- จัดตั้งศูนย์ Call Center เพื่อเป็นจุดบริการร่วมเพียงจุดเดียวซึ่งจะต้องมีพาหนะดำเนินการ เช่น รถยนต์ เรือ และเจ้าหน้าที่ที่เตรียมพร้อมที่จะปฏิบัติงาน มีโทรศัพท์กลางติดต่อ ประสาน หอกระจายข่าวทุกชุมชน หมู่บ้าน และกระจายข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้ทราบทุกวัน กรณีที่มีปัญหาต้องติดต่อที่โทรศัพท์กลาง พร้อมทั้งกระจายความรับผิดชอบให้เข้าไปช่วยเหลือประชาชนให้ทันเหตุการณ์ในทุกสถานการณ์ และมีระบบ SMS เพื่อสื่อสารให้ผู้ที่มิอำนาจในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยได้อย่างทันท่วงที

- จัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยการสนธิกำลังจากทุกภาคส่วน ทั้งส่วนราชการ ทหาร ตำรวจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อจัดเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งระบบสื่อสาร ระบบ IT เรือ ระบบไฟฟ้า แพยาง ห้องน้ำห้องสุขาเพื่อบริการแก่ผู้ประสบภัย

4) การฟื้นฟูเยียวยา (Recovery)

เมื่อพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยต้องเร่งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ ฟื้นฟูเยียวยา ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และสภาพจิตใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน อาทิ เช่น

- ฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย
- ฟื้นฟูอาคารบ้านเรือนที่เสียหาย
- ฟื้นฟูสถานที่ที่ใช้เป็นแหล่งอุปโภคบริโภค
- ให้คืนสภาพเดิมโดยเร็ว เช่น เส้นทางคมนาคม การขนส่ง ระบบไฟฟ้า ประปา เป็นต้น
- ดูแลสถานศึกษาให้ดำเนินการเรียน การสอน ให้สู่เข้าภาวะปกติโดยเร็ว
- ประสานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนกลางและในระดับพื้นที่เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ชดเชย พันธุ์พืช พืชสัตว์ ประมง ไรนา ให้ได้รับความช่วยเหลือในอัตราที่รัฐกำหนด

- ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ ปรับ ลด งด ขยาย การชำระหนี้ที่มีต่อสถาบันการเงินของรัฐ เช่น ธกส. เป็นต้น

5) การป้องกันที่ยั่งยืน (Prevention)

ในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยจำเป็นต้องแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

- บริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบครบวงจร
- ปรับปรุงระบบขนส่งน้ำ เช่น คู คลองต่างๆ เพื่อให้การเดินทางของน้ำเกิดความคล่องตัว
- ใช้ระบบ Water Way เป็นทางด่วนพิเศษระบายน้ำจากเหนือ ลงสู่ใต้ ไปสู่อ่าวไทยให้เร็วที่สุด และในขณะเดียวกันจะต้องวางแผนการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำด้วย เช่น ผันน้ำจากแม่น้ำยมลงสู่แม่น้ำน่าน เป็นต้น

- รวบรวมและกักเก็บน้ำที่จำเป็นจะต้องใช้เป็น แก้มลิง เพื่อใช้ประโยชน์ในการป้องกันอุทกภัย และใช้ประโยชน์ในการเกษตรทั้งในฤดูฝนและในฤดูแล้งต่อไป

- ใช้ระบบของการเชื่อมโยงการไหลของน้ำในระบบแก้มลิงเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำและใช้ประโยชน์จากน้ำยามขาดแคลน

▪ จะต้องมี การก่อสร้างเขื่อนเพื่อเป็นแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ให้สามารถบริหารจัดการน้ำ ในอันที่จะเป็นการป้องกันอุทกภัย พร้อมทั้ง นำน้ำไปใช้ประโยชน์ทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง ส่วนจะดำเนินการในแหล่งน้ำแห่งใด ขึ้นอยู่กับการศึกษาความเป็นไปได้ และการตัดสินใจของผู้อำนวยการดำเนินการก่อสร้างต่อไป

6) การติดตามประเมินผล (Evaluation)

ติดตามและจัดทำรายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้านความพึงพอใจของประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อน ผลได้และผลกระทบในมิติเศรษฐกิจและสังคม สำหรับการศึกษาเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ เรื่องการพัฒนาพื้นที่และการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เน้นการสังเคราะห์เชิงระบบด้านการเตรียมการช่วยเหลือ เยียวยา ป้องกันอย่างยั่งยืน

กรณีแก้มลิงอำเภอบางระกำ

เพื่อเป็นการป้องกันอุทกภัยและภัยแล้งของอำเภอบางระกำและจะเป็นแหล่งน้ำเพื่อช่วยเหลือการเกษตรกรในอำเภอบางระกำ ซึ่งจะต้องดำเนินการในระยะเร่งด่วน คือ การพัฒนาพื้นที่สาธารณประโยชน์ เพื่อจัดทำแก้มลิง รองรับน้ำไว้ใช้ประโยชน์ 3 แห่ง คือ

- 1) แก้มลิงบึงซีแรง ดำเนินการ 300 ไร่ สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์ 1.5 ล้านลูกบาศก์ ใช้งบประมาณในการดำเนินการก่อสร้าง จำนวน 50 ล้านบาท
- 2) แก้มลิงบึงตะเคี๋ย ดำเนินการในพื้นที่ 1,300 ไร่ สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์ 6 ล้านลูกบาศก์เมตร ใช้งบประมาณในการก่อสร้าง 250 ล้านบาท
- 3) แก้มลิงบึงประมาณ ดำเนินการในพื้นที่ 2,000 ไร่ สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ประโยชน์ 9.6 ล้านลูกบาศก์ ใช้งบประมาณในการดำเนินการก่อสร้าง จำนวน 350 ล้านบาท

โครงการบรรเทาอุทกภัยพื้นที่อำเภอบางระกำ

อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

.....

จากการที่ ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้จัดทำวอร์รูมแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2554 เวลา 09.30 น. ที่กระทรวงมหาดไทย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในการ ประชุมติดตามการทำงานของศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาตภัยและดินโคลน ถล่ม โดยมีนายชวรัตน์ ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ในฐานะประธาน ศูนย์ พร้อมด้วยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และข้าราชการระดับสูงเข้าร่วมประชุม โดยมีการถ่ายทอดผ่านวีดีโอคอน เฟอเรนซ์ไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางและช่วยเหลือประชาชนที่ ประสบภัยน้ำท่วม

ทั้งนี้ ฯพณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้สั่งการให้นายชลิต ดำรงศักดิ์ อธิบดี กรมชลประทานสำรวจหาพื้นที่ที่จะรองรับปริมาณน้ำที่จะเข้ามาใหม่ หากปริมาณน้ำมีจำนวนมากกว่าที่ คาดการณ์ไว้ เพื่อไม่ให้สร้างความเดือดร้อนกับประชาชน โดยรัฐบาลพร้อมให้ความร่วมมือเต็มที่ และอยาก เห็นการทำงานแบบบูรณาการ มีการตั้งวอร์รูมเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการตัดสินใจ โดยมีศูนย์กลาง ช่วยเหลือแบบวัน สต้อป เซอร์วิสส่งตรงมาที่ศูนย์บัญชาการเดียว โดยมีเจ้าภาพดูแลชัดเจน

และนอกจากนี้ อยากเห็นการแบ่งงานเป็น 4 กลุ่ม เป็นแบบ 2P 2R เพื่อการตัดสินใจที่รวดเร็ว ประกอบด้วย 1. *Perparation* : การเตรียมพร้อมรองรับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเช่น การเตรียมยารักษาโรค เตรียมซ่อมแซมที่อยู่เพื่อช่วยได้ทันเหตุการณ์ 2. *Response* : การตอบสนองอย่างรวดเร็วเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นให้ ร่วมมือกับผู้ว่าราชการจังหวัดในการส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยเหลือ และรายงานผลว่าเป็นอย่างไร และขอให้ ติดตามช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ และหากต้องการสิ่งสนับสนุนสามารถร้องขอส่วนกลางได้ทันที 3. *Recovery* : การชดเชย เยียวยา และ 4. *Prevention* : การป้องกัน ทั้งนี้อยากเห็นการทดลองโมเดลใน จังหวัดที่มีปัญหาอุทกภัยและเกิดความเสียหายมาก โดยเฉพาะในพื้นที่ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เป็น ต้นแบบ และขอให้ไอซีทีทำระบบคอมพิวเตอร์เชื่อมโยงข้อมูล

กรมชลประทานจึงได้ดำเนินการตามที่นายกรัฐมนตรีสั่งการ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรม ชลประทานคือ ข้อที่ 4. *Prevention* : การป้องกัน ดังนั้น จึงได้พิจารณาหาแนวทางบรรเทาอุทกภัยพื้นที่อำเภอบางระกำ เนื่องจากอำเภอบางระกำเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำจึงได้รับผลกระทบจากแม่น้ำยมที่ไหลบ่ามาจากทางจังหวัด สุโขทัยเอ่อล้นตลิ่งไหลเข้าท่วมพื้นที่การเกษตรของราษฎรในเขตพื้นที่อำเภอบางระกำ ในเขตตำบลชุมแสง สงคราม, ตำบลท่านางงาม, ตำบลบางระกำ, ตำบลปลักแรด, ตำบลคุดม่วง,ตำบลบ่อทอง และตำบลวังอิทก โดยแนวทางบรรเทาอุทกภัยจะแบ่งการแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่เกิดผลกระทบจากแม่น้ำยมไหลล้นตลิ่งเข้าท่วม พื้นที่การเกษตรออกเป็นฝั่งขวาและฝั่งซ้ายของแม่น้ำยม ตั้งแต่ อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย, อำเภอพรหม พिरาม และอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งเป็น

1. โครงการบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำยม(โครงการแก้มลิงบางระกำ)

ซึ่งในเขตพื้นที่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำยม พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบได้แก่ อำเภอกงไกรลาศ, อำเภอพรหมพิราม และ อำเภอบางระกำ โดยแนวทางการดำเนินการกรมชลประทานได้ว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อศึกษาความเหมาะสมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น โครงการพัฒนาพื้นที่พิเศษในกลุ่มน้ำยมแบบบูรณาการ โดยในรายงานศึกษาได้จัดทำรายละเอียดความเหมาะสมเบื้องต้นพื้นที่พิเศษรองรับน้ำท่วมในพื้นที่ดังกล่าว เสร็จเรียบร้อยแล้ว (กันยายน 2553)

1.1 รายละเอียดการศึกษาความเหมาะสมของโครงการมีแนวความคิดในการพัฒนาพื้นที่พิเศษรองรับน้ำท่วม(แก้มลิงบางระกำ) ดังนี้

- การเพิ่มความสามารถในการระบายน้ำออกจากพื้นที่ในช่วงต้นฤดูฝน โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ลุ่มต่ำต่างๆ โดยการขุดลอกระบบลำน้ำคูคลองต่างๆ ให้เชื่อมถึงกัน และมีระดับท้องลำน้ำที่ลึกพอที่จะระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่มต่ำได้
- การเพิ่มความสามารถในการเก็บกักปริมาณน้ำไว้ในพื้นที่ในช่วงปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูแล้ง รวมถึงการเก็บกักปริมาณน้ำที่สามารถผันเข้าสู่พื้นที่ในช่วงฤดูแล้งได้ โดยใช้ประโยชน์จากการขุดลอกระบบคูคลองต่างๆ เพื่อการระบายน้ำ และการก่อสร้างอาคารบังคับน้ำภายในพื้นที่เพิ่มเติม โดยเฉพาะบริเวณปลายลำน้ำสายต่างๆ ที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำยมและคลองบางแก้ว

- การเพิ่มความสามารถในการผันน้ำเข้าสู่พื้นที่ โดยปริมาณน้ำที่จะสามารถผันเข้าสู่พื้นที่ได้ จะมาจากแม่น้ำยม (อาจรับน้ำมาจากลุ่มน้ำป่าสัก) และคลองบางแก้ว (รับน้ำต่อมาจากลุ่มน้ำน่าน ผ่านทางโครงการพลาญชุมพล) โดยการก่อสร้างอาคารบังคับน้ำในแม่น้ำยมและคลองบางแก้ว
- การเพิ่มปริมาณน้ำให้กับพื้นที่โครงการ ผ่านทางแม่น้ำยมและคลองบางแก้ว ซึ่งมาตรการนี้จะถือเป็นมาตรการเสริม เนื่องจากจะเป็นการนำน้ำจากพื้นที่ลุ่มน้ำข้างเคียงมาใช้ จึงต้องพิจารณาถึงความเพียงพอในการใช้น้ำของพื้นที่ลุ่มน้ำข้างเคียงด้วย

1.2 รูปแบบการจัดการพื้นที่น้ำท่วมที่เสนอแนะ

- **ช่วงกลางฤดูฝน** เปิดอาคารทั้งหมด เพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่
- **ช่วงปลายฤดูฝน** เมื่อระดับน้ำในทุ่งเริ่มลดลงใกล้เคียงกับระดับเก็บกักที่กำหนดไว้ ให้เริ่มเก็บกักน้ำ (ปิดอาคารบังคับน้ำ) และพร้อมเริ่มเตรียมการเพาะปลูก (ช่วงกลางถึงปลาย ต.ค.)
- **เมื่อมีการพัฒนาโครงการแก้มลิงบางระกำ** (ขุดลอกเชื่อมโยงโครงข่ายลำน้ำและติดตั้งอาคารควบคุมน้ำ) จะทำการเก็บกักน้ำที่ระดับใกล้เคียงกับระดับน้ำในป่าน้ำท่วมปกติ ซึ่งจะทำให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ประมาณ 40 ล้าน ลบ.ม. ในพื้นที่ประมาณ 64,000 ไร่

1.3 แนวทางในการบริหารจัดการน้ำให้สอดคล้องกับช่วงเวลาการเพาะปลูก

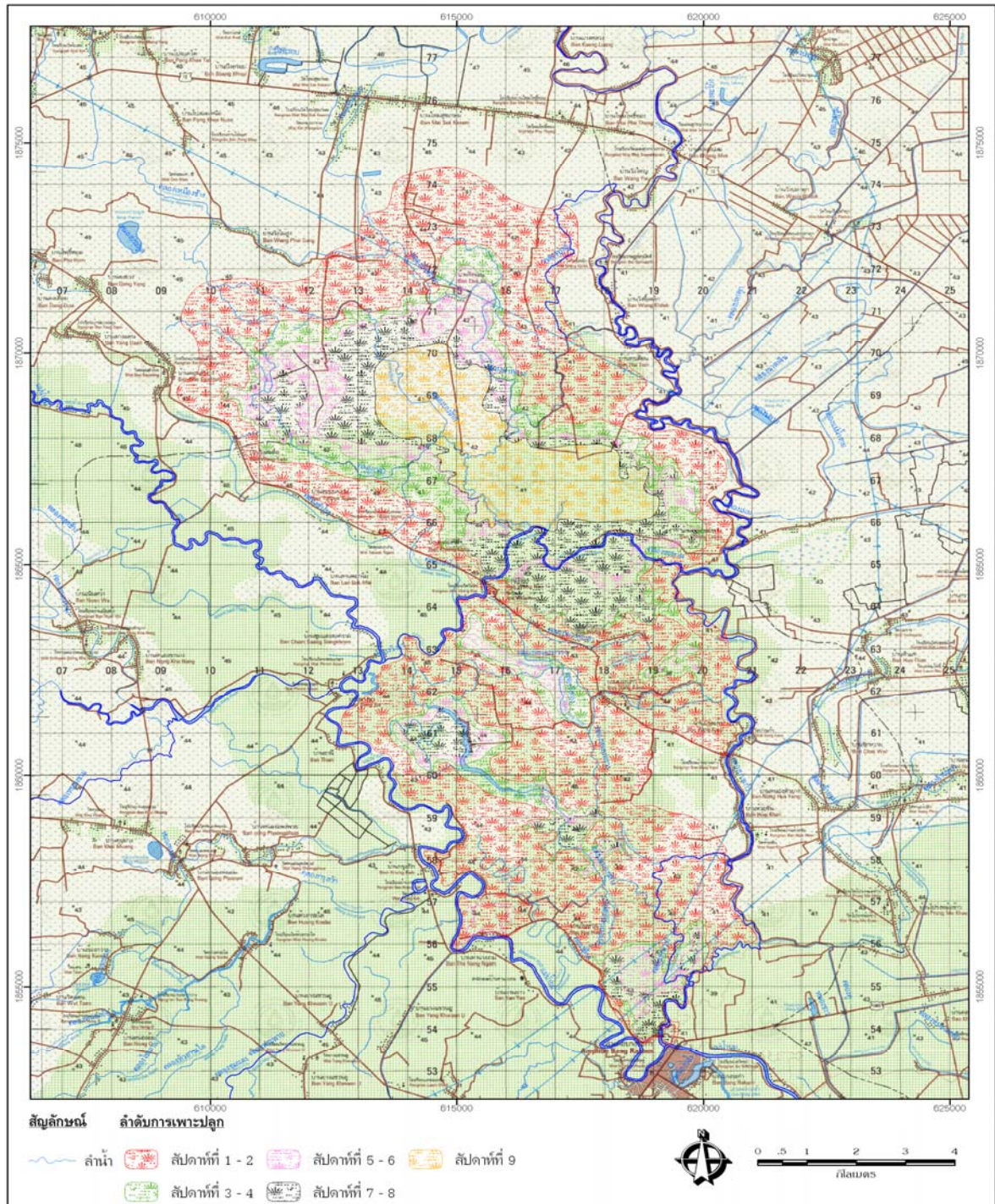
เนื่องจากปริมาณน้ำที่เก็บกักไว้ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเก็บกักไว้เป็นบริเวณกว้างโดยครอบคลุมพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่ของ “ทุ่งบางระกำ” และมีระดับความสูงของน้ำที่ท่วมไม่เกิน 0.50 ถึง 1.00 เมตร จากผิวดิน ดังนั้นการจะลดระดับน้ำลงให้หมดก่อนจะทำการเพาะปลูกอาจดำเนินการได้ยาก จึงเสนอให้เริ่มทำการเพาะปลูกจากพื้นที่ที่มีระดับน้ำท่วมต่ำก่อน (ระดับน้ำท่วมไม่เกิน 0.20 เมตร) โดยเริ่มจากการเตรียมแปลงสำหรับปลูกข้าว โดยกำหนดรูปแบบการปลูกข้าวเป็นแบบนาดำ ซึ่งจะสามารถปักดำและเริ่มปลูกได้ในพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังในระดับไม่สูงนัก

ในขณะที่เริ่มการเตรียมแปลง ให้ทำการเพาะต้นกล้าไปพร้อมกัน โดยจัดเตรียมพื้นที่แปลงเล็กไว้สำหรับการเพาะกล้า ซึ่งอาจต้องใช้การสูบน้ำออกจากพื้นที่ หรืออาจรวมกลุ่มกันใช้พื้นที่ที่อยู่ติดกันเป็นพื้นที่การเตรียมแปลงเพาะกล้าก็ได้

หลังจากเตรียมแปลงเพาะปลูกในพื้นที่ที่มีระดับน้ำท่วมต่ำแล้ว (ระดับน้ำท่วมไม่เกิน 0.20 เมตร) เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ซึ่งจะมีการใช้น้ำจากภายในพื้นที่เตรียมแปลงเองและพื้นที่โดยรอบ ส่งผลให้ระดับน้ำท่วมในพื้นที่โดยรอบเริ่มลดลง จึงเริ่มเตรียมแปลงเพาะปลูกในพื้นที่ที่มีระดับน้ำท่วมต่ำถัดไป และดำเนินการเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนครอบคลุมทั้งพื้นที่โครงการ ซึ่งจะส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกจะค่อยๆ เพิ่มขึ้น ในขณะที่พื้นที่น้ำท่วมก็จะค่อยๆ ลดลงเช่นกัน

ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพาะปลูกของโครงการ เพื่อประเมินปริมาณความต้องการใช้น้ำ ได้กำหนดจากพื้นที่การเพาะปลูกข้าวในปัจจุบัน จึงกำหนดพื้นที่เพาะปลูกของโครงการไว้ที่ 72,000 ไร่ ซึ่งจะมีปริมาณความต้องการใช้น้ำในพื้นที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 116.81 ล้าน ลบ.ม./ 1 รอบการเพาะปลูก (ฤดูแล้ง)

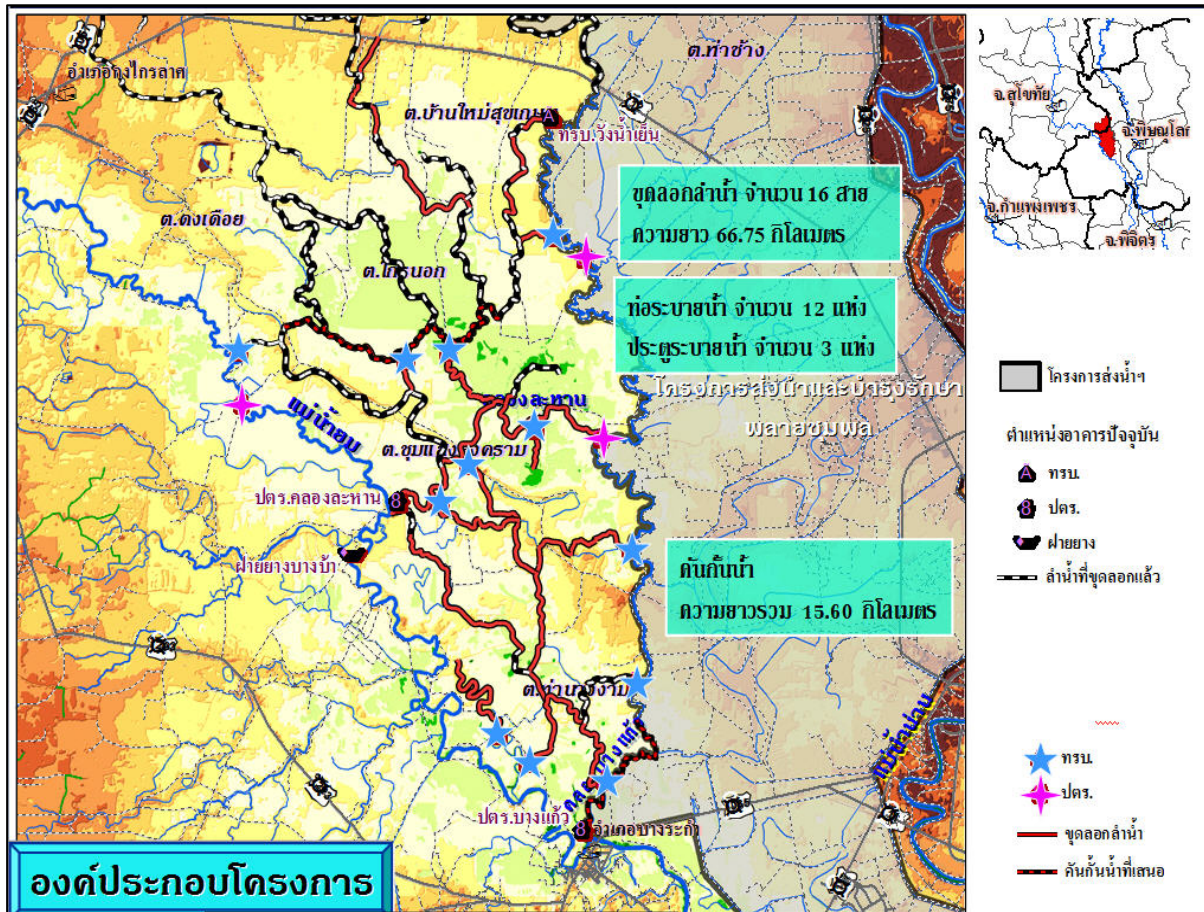
จะเห็นว่าปริมาณน้ำต้นทุนที่ได้เก็บกักไว้เมื่อสิ้นฤดูน้ำหลากมีเพียง 40 ล้าน ลบ.ม. เท่านั้น ซึ่งจะเพียงพอถึงประมาณสัปดาห์ที่ 8 (2 เดือนแรกของการเพาะปลูก) หลังจากนั้นจะต้องการการผันน้ำเข้ามาเสริมอีกประมาณ 76 ล้าน ลบ.ม. ในช่วงประมาณกลางเดือนธันวาคม

รูปภาพแสดงแผนการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งในพื้นที่โครงการ

1.4 สรุปการดำเนินการด้านสิ่งก่อสร้าง

ได้แก่ งานก่อสร้างคันกั้นน้ำจำนวน 2 แห่ง ความยาวรวมทั้งสิ้น 15.60 กิโลเมตร และงานก่อสร้างอาคารชลประทานเพื่อใช้ควบคุมน้ำจำนวน 12 แห่ง พร้อมดำเนินการปรับปรุงคลองส่งน้ำ/ระบายน้ำ จำนวน 16 สาย ความยาวรวมทั้งสิ้น 66.75 กิโลเมตร หากดำเนินการแล้วเสร็จจะสามารถใช้เป็นที่พิเศษรองรับน้ำท่วมในระดับเก็บกัก 1.20 เมตร เหนือระดับพื้นดินเดิม เก็บกักน้ำได้ประมาณ 58.18 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รองรับน้ำ 54,000 ไร่ พื้นที่รับประโยชน์ประมาณ 72,000 ไร่ ใช้งบประมาณค่าก่อสร้าง 424.50 ล้านบาท

1.5 ผลประโยชน์โครงการ

- 1) เพิ่มความสามารถในการระบายน้ำออกจากพื้นที่โครงการในช่วงกลางฤดูฝนที่ระดับน้ำในแม่น้ำยมไม่สูงมากนัก
- 2) สามารถเพิ่มปริมาณน้ำเก็บกักให้กับพื้นที่โครงการได้ 40.13 ล้าน ลบ.ม. เทียบเท่ากับปริมาณความต้องการน้ำของข้าว (ฤดูแล้ง) จำนวน 24,732 ไร่
- 3) เพิ่มความสามารถในการนำน้ำจากแม่น้ำยมหรือคลองเมม เข้าสู่พื้นที่โครงการในช่วงฤดูแล้ง (ในกรณีที่ลำน้ำดังกล่าวมีปริมาณน้ำ)

- 4) เพิ่มความสามารถของระบบกระจายน้ำไปยังพื้นที่เพาะปลูกต่างๆ
- 5) ลดระดับน้ำท่วมในแม่น้ำยมในช่วงปลายฤดูฝนได้ประมาณ 0.59 เมตร
- 6) สามารถพัฒนาพื้นที่โครงการในลักษณะพื้นที่พิเศษ โดยมีการใช้น้ำร่วมกันระหว่างปริมาณน้ำท่วมที่ได้เก็บกักไว้ในพื้นที่ และปริมาณน้ำจากแหล่งน้ำภายนอก โดยมีขนาดพื้นที่โครงการประมาณ 72,000 ไร่

2. โครงการบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำยม (โครงการข่ายแก้มลิงฝั่งขวาของแม่น้ำยม อำเภอบางระกำ)

ซึ่งในเขตพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำยม พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงคือ อำเภอบางระกำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ จึงได้รับผลกระทบจากแม่น้ำยมที่ไหลปามาจากทางจังหวัดสุโขทัยเอ่อล้นตลิ่งไหลเข้าท่วมพื้นที่การเกษตรของราษฎรในเขตพื้นที่อำเภอบางระกำ ในเขตตำบลชุมแสงสงคราม, ตำบลท่านางงาม, ตำบลบางระกำ, ตำบลปลักแรด, ตำบลคุ่มม่วง, ตำบลบ่อทอง และตำบลวังอิทก พื้นที่ 124,232 ไร่ (ข้อมูล ณ วันที่ 17 สิงหาคม 2554 จากสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน): สทอภ. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

โดยแนวทางการดำเนินการโครงการชลประทานพิชญ์โลก สำนักชลประทานที่ 3 ได้ศึกษาพื้นที่และสอบถามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่โดยมีความต้องการที่จะให้กรมชลประทานดำเนินการจัดทำโครงการข่ายแก้มลิงฝั่งขวาของแม่น้ำยม อำเภอบางระกำ ซึ่งมีจำนวน 3 แห่ง เพื่อใช้เป็นพื้นที่รองรับน้ำในฤดูน้ำหลากและสามารถเก็บกักน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในฤดูแล้ง เพื่อให้สามารถทำการเพาะปลูกได้ในฤดูแล้ง และมีความประสงค์ที่อยากจะให้ระบายน้ำในพื้นที่น้ำท่วมดังกล่าวให้สามารถเริ่มทำการเพาะปลูกได้ตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึงต้นเดือนมกราคม เนื่องจากจะสามารถเก็บเกี่ยวได้เร็วก่อนฤดูน้ำหลากในปีต่อไป เพื่อให้สามารถทำนาได้ 2 ครั้งต่อปี โดยทำนาครั้งที่ 1 เริ่ม ธ.ค.-มี.ค. และครั้งที่ 2 เริ่ม เม.ย.-ก.ค. จะทำให้พื้นที่นาไม่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยซึ่งจะเกิดเป็นประจำทุกปีในช่วงเดือนสิงหาคม

2.1 แนวความคิดในการบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำยม

แนวทางบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำยม ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำที่รองรับปริมาณน้ำท่วมตามธรรมชาตินั้น อาจดำเนินการได้หลายแนวทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าพื้นที่ดังกล่าวมีสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงการดำเนินชีวิตของราษฎรในปัจจุบันเป็นอย่างไร โดยมีแนวความคิดในการดำเนินการ ดังนี้

ด้วยสภาพพื้นที่ลุ่มต่ำรองรับปริมาณน้ำท่วมตามธรรมชาติ มีพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ได้แก่ บึงตะเคี๋ย, บึงขี้แร่, บึงระมาณ มีสภาพดินเงินและบางแห่งยังไม่มีการพัฒนา อยู่ห่างจากลำน้ำสายหลัก(แม่น้ำยม)มากนัก ในสภาพเช่นนี้ควรจะพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งเก็บกักน้ำโดยมีองค์ประกอบที่คาดว่าต้องดำเนินการประกอบด้วย

1) การขุดลอกและปรับปรุงบึงสาธารณะประโยชน์ทั้ง 3 แห่ง เพื่อเพิ่มความสามารถในการเก็บกักน้ำของหนองน้ำ รวมถึงการยกระดับคันโดยรอบหนองน้ำ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเก็บกักปริมาณน้ำหลาก

2) การขุดคลองชักน้ำจากแม่น้ำยม(คลองตลุกแรด)เข้าสู่พื้นที่หนองน้ำ และขุดลอกคลองเพื่อผันน้ำระหว่างบึงเพื่อให้เป็นโครงการข่ายแก้มลิง พร้อมก่อสร้างอาคารควบคุมการรับน้ำจากลำน้ำสายหลัก

3) การขุดคลองระบายน้ำจากบึงสาธารณะประโยชน์(คลองตะโม้, คลองโพธิ์ และคลองสาขาต่างๆ ในพื้นที่) กลับเข้าสู่ลำน้ำสายหลัก พร้อมก่อสร้างอาคารควบคุมการระบายน้ำ โดยควรเป็นการระบายน้ำโดยอาศัยแรงโน้มถ่วงเป็นหลัก เพื่อระบายน้ำและส่งน้ำให้กับพื้นที่การเกษตร

จากแนวความคิดในการบรรเทาอุทกภัยดังกล่าว จะสามารถผันน้ำจากแม่น้ำยมในช่วงที่มีปริมาณมากเข้ามาเก็บกักในพื้นที่บึงสาธารณะประโยชน์ทั้ง 3 แห่งได้ชั่วคราว และเมื่อระดับน้ำในลำน้ำสายหลักลดลง จึงค่อยทยอยระบายน้ำลงสู่แม่น้ำยมต่อไป ซึ่งจะเป็นการลดระดับน้ำในแม่น้ำยม ได้ในระดับหนึ่ง ขึ้นอยู่กับขนาดของบึงสาธารณะประโยชน์และปริมาณน้ำหลากในแม่น้ำยมในช่วงฤดูน้ำหลากหนึ่งๆ อาจดำเนินการผันน้ำเข้า – ออกจากหนองน้ำได้มากกว่าหนึ่งครั้ง ซึ่งจะขึ้นกับลักษณะการไหลของน้ำในแม่น้ำยม นอกจากนี้ปริมาณน้ำที่เก็บกักไว้ในบึงสาธารณะประโยชน์ทั้ง 3 แห่ง ในช่วงปลายฤดูฝนจะนำมาใช้ประโยชน์เป็นแหล่งน้ำต้นทุนให้กับกิจกรรมต่างๆ ในช่วงฤดูแล้งได้อีกด้วย โดยตัวอย่างของพื้นที่ประเภทนี้ที่ได้มีการศึกษาและดำเนินการแล้วได้แก่ โครงการทะเลหลวง ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย

2.2 รูปแบบการจัดการ โครงข่ายแก้มลิงฝั่งขวาของแม่น้ำยม

- **ช่วงต้นฤดูฝน(เดือนมิถุนายน)** เปิดอาคารทั้งหมด เพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่ลงสู่แม่น้ำยม เพื่อเป็นการเตรียมการพร่องน้ำรองรับปริมาณน้ำหลาก
- **ช่วงกลางฤดูฝน(เดือนกรกฎาคม-กันยายน)** เปิดอาคารทั้งหมด เพื่อระบายน้ำออกจากพื้นที่
- **ช่วงปลายฤดูฝน** เมื่อระดับน้ำในทุ่งเริ่มลดลงใกล้กับระดับเก็บกักที่กำหนดไว้ ให้เริ่มเก็บกักน้ำ (ปิดอาคารบังคับน้ำ) และพร้อมเริ่มเตรียมการเพาะปลูก (ช่วงกลางถึงปลายเดือนธันวาคม)
- **เมื่อมีการพัฒนาโครงข่ายแก้มลิงฝั่งขวาแม่น้ำยม** (ขุดลอกเชื่อมโยงโครงข่ายลำน้ำและติดตั้งอาคารควบคุมน้ำ) จะทำการเก็บกักน้ำที่ระดับใกล้เคียงกับระดับน้ำในปีน้ำท่วมปกติ ซึ่งจะทำได้ประมาณ 19.50 ล้าน ลบ.ม. และส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรในฤดูแล้ง

2.3 รายละเอียดดำเนินการด้านสิ่งก่อสร้าง ดังนี้

1) **แก้มลิงบึงตะเคี๋ยพร้อมอาคารประกอบ** ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยการดำเนินการขุดลอกบึงตะเคี๋ยขนาดพื้นที่ 1,300 ไร่ ก่อสร้างอาคารชลประทานเพื่อใช้ควบคุมน้ำจำนวน 4 แห่ง พร้อมดำเนินการปรับปรุงคลองส่งน้ำ/ระบายน้ำ จำนวน 3 สาย(คลองตลุกแรด, คลองโพธิ์,คลองผันน้ำเข้าบึง) ความยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ 17.00 กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นคลองผันน้ำจากแม่น้ำยมเพื่อเก็บกักน้ำในบึงและใช้เป็นโครงข่ายที่จะผันน้ำในแต่ละบึงทั้ง 3 บึง(บึงตะเคี๋ย, บึงชี้แร้ง, บึงระมาณ) หากดำเนินการแล้วเสร็จจะสามารถใช้เป็นพื้นที่แก้มลิงเพื่อเก็บกักน้ำได้ประมาณ 6.00 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์ประมาณ 17,000 ไร่ ราษฎร 857 ครัวเรือน ใช้งบประมาณค่าก่อสร้าง 250.00 ล้านบาท โดยวางแผนการก่อสร้างในปีงบประมาณ 2555-2556 ระยะเวลาก่อสร้าง 2 ปี

2) **แก้มลิงบึงชี้แร้งพร้อมอาคารประกอบ** ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยการดำเนินการขุดลอกบึงชี้แร้งขนาดพื้นที่ 300 ไร่ ก่อสร้างอาคารชลประทานเพื่อใช้ควบคุมน้ำจำนวน 2 แห่ง พร้อมดำเนินการปรับปรุงคลองส่งน้ำ/ระบายน้ำ จำนวน 1 สาย ความยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ 3.00 กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นคลองผันน้ำและใช้เป็นโครงข่ายที่จะผันน้ำในแต่ละบึงทั้ง 3 บึง หากดำเนินการแล้วเสร็จจะสามารถใช้เป็นพื้นที่แก้มลิงเพื่อเก็บกักน้ำได้ประมาณ 1.50 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์ประมาณ 2,000 ไร่ ราษฎร

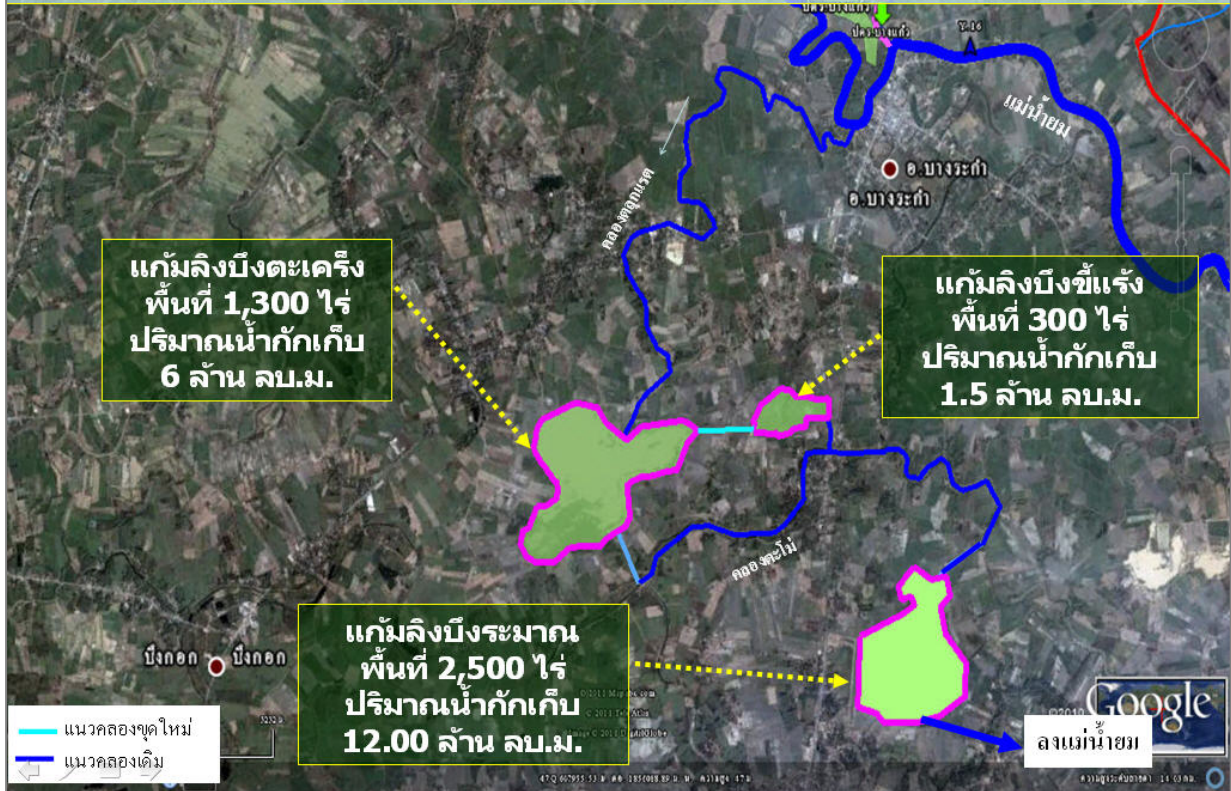
100 ครัวเรือน ใช้งบประมาณค่าก่อสร้าง 50.00 ล้านบาท โดยวางแผนการก่อสร้างในปีงบประมาณ 2555 ระยะเวลาก่อสร้าง 1 ปี

3) **แก้มลิงบึงระมาณพร้อมอาคารประกอบ** ตำบลปลักแรด ตำบลบางระกำ อำเภอบางระกำ จังหวัด พิษณุโลก โดยการดำเนินการขุดลอกบึงระมาณขนาดพื้นที่ 2,500 ไร่ ก่อสร้างอาคารชลประทานเพื่อใช้ ควบคุมน้ำจำนวน 2 แห่งพร้อมดำเนินการปรับปรุงคลองส่งน้ำ/ระบายน้ำ จำนวน 1 สาย(คลองตะโม) ความ ยาวรวมทั้งสิ้นประมาณ 7.00 กิโลเมตร เพื่อใช้เป็นคลองระบายน้ำลงแม่น้ำยมที่บ้านวังอิทก ตำบลวังอิทก อำเภอบางระกำ หากดำเนินการแล้วเสร็จจะสามารถใช้เป็นพื้นที่แก้มลิงเพื่อเก็บกักน้ำได้ประมาณ 12.00 ล้าน ลบ.ม. พื้นที่รับประโยชน์ประมาณ 25,000 ไร่ ราษฎร 1,000 ครัวเรือน ใช้งบประมาณค่าก่อสร้าง 350.00 ล้าน บาท โดยวางแผนการก่อสร้างในปีงบประมาณ 2555-2557 ระยะเวลาก่อสร้าง 3 ปี

2.4 ผลประโยชน์โครงการ

- 1) เพิ่มความสามารถในการระบายน้ำออกจากพื้นที่โครงการในช่วงกลางฤดูฝนที่ระดับน้ำใน แม่น้ำยมไม่สูงมากนัก
- 2) สามารถเพิ่มปริมาณน้ำเก็บกักให้กับพื้นที่โครงการได้ 19.50 ล้าน ลบ.ม.
- 3) เพิ่มความสามารถในการนำน้ำจากแม่น้ำยม เข้าสู่พื้นที่โครงการในช่วงฤดูแล้ง (ในกรณีที่ ลำน้ำดังกล่าวมีปริมาณน้ำมาก หรือมีการก่อสร้าง ปตร.ท่านางงาม อ.บางระกำ เพื่อทดน้ำผ่านคลอง ผันน้ำเข้าสู่บึงตะแคง เพื่อเก็บกักน้ำและส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรในฤดูแล้ง)
- 4) เพิ่มความสามารถของระบบกระจายน้ำไปยังพื้นที่เพาะปลูกต่างๆ โดยการกระจายน้ำออก จากบึงทั้ง 3 แห่ง ผ่านคลองตลุกแรด, คลองโพธิ์, คลองตะโม่ รวมถึงคลองสาขาต่างๆ ที่กระจายใน พื้นที่เพื่อส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรในฤดูแล้ง
- 5) พื้นที่รับประโยชน์ประมาณ 44,000 ไร่ ราษฎร 1,957 ครัวเรือน
- 6) เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ
- 7) ลดการอพยพหรือย้ายถิ่นฐานเพื่อ ไปประกอบอาชีพอื่นๆ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
- 8) เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด เสริมรายได้ให้กับเกษตรกรในช่วงฤดูน้ำหลาก

โครงข่ายแก้มลิงฝั่งขวาของแม่น้ำยม อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

2.4 สรุปงบประมาณในการดำเนินการด้านสิ่งก่อสร้าง

การดำเนินการโครงการบรรเทาอุทกภัยพื้นที่อำเภอบางระกำในระยะเร่งด่วน โดยการดำเนินการก่อสร้างโครงข่ายแก้มลิงฝั่งขวาของแม่น้ำยม อำเภอบางระกำ ทั้ง 3 แห่ง(แก้มลิงบึงตะเคี๋ย, แก้มลิงบึงขี้แร่, แก้มลิงบึงระมาณ พร้อมอาคารประกอบ) ใช้งบประมาณค่าก่อสร้างรวมทั้งสิ้น 650.00 ล้านบาท โดยวางแผนการก่อสร้างในปีงบประมาณ 2555-2557 ระยะเวลาก่อสร้าง 3 ปี

โครงการชลประทานพิษณุโลก (วันที่ 28 สิงหาคม 2554)